

Kulturdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

postmottak@kud.dep.no

Oslo, 15.08.2014

Deres ref.: 14/2642

HØRINGSSVAR FRA NORSK ARKIVRÅD – GJENNOMGANG AV NORSK KULTURRÅD

Norsk Arkivråd (NA) viser til KUDs høringsbrev datert 02.06.2014. NA er ikke høringsinstans, men har med interesse merket seg at Kulturdepartementet har igangsatt en gjennomgang av Norske kulturråds oppgaver og roller.

Norsk Arkivråd er landets største frivillige arkivfaglige organisasjon. Vi har ca. 1200 medlemmer, og medlemsmassen består både av virksomheter og enkeltmedlemmer. Organisasjonen har medlemmer fra alle deler av landet, i tillegg til bedrifter og organisasjoner fra både offentlig og privat sektor. Vi er spesielt opptatt av hvordan arkiver blir dannet (arkivdanning) fordi en god arkivdanning er en forutsetning for at offentlige virksomheter ivaretar sitt samfunnsoppdrag, og bidrar til at bevaringsverdig dokumentasjon kan sikres for samtiden og ettertiden.

Norsk Arkivråd oppfatter det som positivt at rapporten ser på og drøfter endringer i organiseringen av de arkivoppgavene som i dag er lagt til Norsk kulturråd etter omorganiseringen av ABM-utviklings arbeidsoppgaver. Vi ønsker å gi noen innspill til de forslag som rapporten foreslår knyttet til oppgaver innen arkivfeltet.

Vi vil derfor også benytte anledningen til å minne om merknadene i Stortingskomiteens innstilling til arkivmeldingen og nåværende regjeringspartiets kommentarer til hvordan arkivfeltet er organisert i det videre arbeidet med oppfølgingen av rapporten, og roller og oppgaver knyttet til arkivfeltet:

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener meldingen har for smal tilnærming til arkivfeltet, og i for liten grad gir ansats til nødvendig politikkutvikling. Dette dreier seg særlig om arkivdanning, behovet for samlende grep for kommunesektorens arkiver og de private arkivene. (Arkivmeldingen - Innst. 243 S – 2012–2013, s. 18-19)

Rapporten behandler i liten grad Norsk kulturråds oppgaver innen arkivfeltet, og det foreslås å overføre alle arkivoppgavene til Riksarkivet. Rapporten går ikke inn på konsekvensene en slik sentralisering vil ha på fagområdet. Selv om rapporten viser til at utredningsgruppen har lest Stortingsmeldingen om arkiv (Meld. St. 7 (2012–2013)), har utredningsgruppen ikke tatt i betraktning

Norsk Arkivråd
Maridalsveien 3
0178 Oslo

Telefon: 22 20 28 90
E-post: postmottak@arkivrad.no
www.arkivrad.no

viktige momenter som fremkommer i Stortingets innstilling (Innst. 243 S (2012–2013)) til Stortingsmeldingen. Vi mener det er en svakhet ved rapporten at fremstillingen av hvilke oppgaver arkivfeltet omfatter begrenser bildet av arkivfeltet, slik at det ikke er dekkende for dagens virkelighet. At man fortsetter slike begrensede definisjoner fra ABM-utvikling og Kulturrådet i forslagene om det videre arbeidet for organisering, ansvar og roller for arkivområdet, finner vi er lite tilfredsstillende. I det videre arbeidet med organisering, ansvar og roller innen arkivfeltet må utfordringene knyttet til arkivdanning og det digitalt skapte tas med. Dette handler om saksbehandlingsstøtte, effektive arbeidsprosesser, ivaretagelse av/støtte for innsynsrett og prinsippene i forvaltningsloven om likebehandling, rettsikkerhet, skriftlighet, etterprøvbarehet, sporbarhet etc. En stor utfordring er knyttet til fagsystemer og andre systemer som alltid har vært digitale, men som ikke har arkivfunksjonalitet, løsninger for dokumentfangst etc.

I det moderne elektroniske arkiv er det vesentlig at sammenhengen mellom arkivdanningen og en sømløs overføring til depot kommer fram. Derfor må de tekniske og forvaltningsmessige metoder, systemer, verktøy, prinsipper og arbeidsmåter være avklart og kunne sees i sammenheng med det materialet som ønskes sikret som kulturarv for ettertiden.

Det er også slik at forutsetningene for å kunne ivareta innsyn (offentlighet) i dokumenter og tilgjengeliggjøring av arkivdepot/kulturarv er like for digitalt skapt materiale. Det vil i begge tilfeller være et spørsmål om tilgjengeliggjøring av tilstrekkelige metadata og det å sikre gode ordninger for sikkerhet og autensitet. Det krever at det defineres hva som skal dokumenteres og arkiveres før selve prosessen foregår. Det vil igjen medføre et arbeid med å identifisere aktuelle forvaltningsprosesser (i offentlige virksomheter) og forretningsprosesser (i private virksomheter) som faktisk foregår, og i forkant av arkiveringen definere hvilken dokumentasjon som skal komme ut av disse arbeidsprosessene for ettertiden. Dette vil være i tråd med mye av den internasjonale debatten om «Records Management» («arkivdanning») og «Archives» («arkivdepot») som pågår.

Organisering

Norsk Arkivråd har flere ganger tidligere påpekt manglende samordning og klare roller og ansvar knyttet til arkivdanning og de forvaltningsmessige forutsetninger for arkiv som kulturvern. Vi mener derfor det er for enkelt å unnlate å diskutere arkivfeltet og hvordan det henger sammen med, evt. ikke henger sammen med, kulturbegrepet når roller og ansvar utredes. Det fremstår som om utredningsgruppen trekker konklusjonen med utgangspunkt i at arkiv ikke passer inn og dermed foreslås overført til Arkivverket. Dette skjer på tross av at det ikke uten videre inngår i den virksomhet som Arkivverket utfører i dag.

Vi er positive til en styrking av Riksarkivaren knyttet til arkivdepot, men mener det er nødvendig med tydeligere avklaringer knyttet til premissgiverrollen for arkivfeltet og utvikling av digitale tjenester og standarder mellom KUD og KMD. Etter vår mening kan også en sterkere tilknytning til digitaliseringsprogrammet i offentlig sektor hvor blant annet DIFI har en stor rolle, være svært aktuelt som alternativ organisering av oppgaver knyttet til arkivdanning og utvikling av både god praksis og hensiktsmessig politikk på området. Vi vil også nevne at KS har utviklingsarbeid på disse områdene som det kan være hensiktsmessig å knytte seg til.

Norsk Arkivråd foreslår derfor at ansvarsfordeling mellom myndigheter for prosessene arkivdanning og arkivdepot gjennomgås når arkivloven nå skal revideres. Da vil Norge ikke ha den skjevheten som Høyre, Frp og Krf påpekte i innstillingen til arkivmeldingen mht. manglende perspektiv på arkivdanning. *(Se sitat 1 og 2 i vedlegget)*

Forslaget i rapporten gjenspeiler etter vår oppfatning Kulturrådets manglende engasjement på arkivområdet. Da området ble overført fra ABM-utvikling var det begrunnet med at man delvis hadde felles fagområde innen kulturvern. Kulturvern er en viktig del av arkivfeltet, men arkiver som skapes i dag er avhengig av økt kompetanse på digitale tjenester, og arkivskaperne (både private og offentlige) må ha en «partner» som både kan utforme politikk og hjelpe til med å gjennomføre den.

Utredningsgruppen gjør et poeng av at Kulturrådet bør videreføres som bestiller og ikke utøvende aktør på feltet. Vi vil påpeke at det er viktig at man ikke gjør samme feil på arkivfeltet. På samme måte som det i rapporten trekkes fram at det er problematisk at Norsk Kulturråd har en dobbeltrolle, ser vi det som et dilemma å rendyrke Arkivverket som både krav- og regelutsteder, rådgiver og kontrollerende instans for arkivfeltet. Norsk Arkivråd mener derfor at det er viktig at Riksarkivet ikke uten videre overtar Kulturrådets oppgaver på arkivfeltet «på rot». Vi ser at det i flere sammenhenger har vært en fordel for fagområdet arkiv i Norge at flere parallelle offentlige organer har bidratt med ulike perspektiver til deler av arkivtenkningen.

Finansiering av utviklingsprosjekter

I forbindelse med opprettelsen av ABM-utvikling ble det tildelt direkte midler til utviklingsprosjekter for arbeidsområdet. Mange prosjekter innen arkiv fikk tildelt midler. NA har tidligere påpekt for departementet at retningslinjene for tildeling av midler synes å utelukke arkivdanningsperspektivet. Når oppgavene ble overført til Kulturrådet har denne vridningen tiltatt.

I perioden med arkivfeltet under Kulturrådet har det også vært utlyst midler til forskningsprosjekter for arkiv og museumssektorene. Denne ordningen bør definitivt videreføres, noe som også ble etterlyst av Stortinget i forbindelse med Arkivmeldingen.

(Se sitat 3 og 4 i vedlegget)

Norsk Arkivråd mener at departementet må gi arkivsektoren tilgang til midler for utviklingsprosjekter og forsknings- og utredningsarbeid for både arkivdanning og arkivdepot for både offentlig og privat sektor. Hvis ansvaret skal flyttes til Riksarkivaren uten at det følger midler, slik utvalget foreslår, vil dette ansvaret være hult. Samtidig ser Norsk Arkivråd at det kan være prinsipielt tvilsomt at samme instans skal utforme reglene, gi tilsyn og samtidig dele ut midler for sektoren. Utvalget sier riktignok noe uforpliktende at det ikke er til hinder for å søke om midler i Kulturrådet (eller mener de Kulturfondet?) uten at det legger til grunn en analyse av hva slike midler skulle finansiere. Vi synes departementet må gi en grundig redegjørelse for hvordan de ser for seg tildeling av midler til utvikling og forskning omkring arkivområdet.

Vi ser frem til å bli holdt orientert om videre arbeid med rapporten og innspillene fra høringsrunden.

Vennlig hilsen

Marianne H Tengs
leder
Norsk Arkivråd

Norsk Arkivråd
Maridalsveien 3
0178 Oslo

Telefon: 22 20 28 90
E-post: postmottak@arkivrad.no
www.arkivrad.no